

bodnárpar nagyobb mérvben üzetik, az akózás lehetséges legyen, s ennél fogva az akózással az illető törvényhatóságok meghallhatása mellett községi közegek fognának megbizatni, melyek ép úgy, mint a többi hitelesítési közegek a kereskedelmi ministerium, illetőleg a központi mérték-hitelesítő bizottság felügyelete alá tartozandnak.

Egyébiránt az összes hitelesítési ügy miként való szervezésének részletes tervét akkor fogom a törvényhozás bírálata alá bocsátani, mikor az annak keresztülviteléhez szükséges költségek megszavazását lesz alkalmam kérni.

Mihelyt a hitelesítő közegek szervezete eléggé előhaladt, azonnal megkivánom engedni az új mértékek és súlyok fakultatív alkalmazását, és ép ezért kérem is, ezen alkalmazás határidejének kijelölését a törvényjavaslat 7. §-a értelmében a kormányra bizatni.

Gr. Zichy József, s. k.

Adatok az „Erdészeti Műszótárhoz.“

A magyar nyelvbe becsúszott temérdek idegenszerűség kiirtására indított meg az akadémia megbizásából a „Magyar Nyelvőr“ 1872-ik esztendőben. Ezen, Szarvas Gábor tudóstársasági tag ur által kitünően szerkesztett folyóirathoz Magyar- és Erdélyország csaknem minden vidékéről gyűjteményesen özönlének be a tájszavak és szólásmódok. Ezenkívül abban a régi magyar nyelvemlékeknek nyelvezete, feledségbe ment vagy elavult szólásmódjai, kihalt szavai is felelevenítettnek.

Ezen havi közlőnynek mult évi füzetei kezembe kerülvén, kiirtam azokból az erdészeti szempontból csak távolról is figyelembe vehető szavakat, s közlöm azokat a saját magam által

összeböngészettekkel együtt az erdészeti közönséggel, egyelőre csak mint anyagot a szótárhoz; azt hiszem, nem mivelek haszontalan munkát. Az eddig feljegyzettek következők:

- Abajdos : kuszált.
 Baranyálni : boronálni;
 bokászolódni : tévelyegni az erdőben;
 bódisház : hamuház;
 bakonta : erdőlőszánka;
 bozút : burjános, bozótos;
 buczkú : tuskó;
 bujtani : homlítani;
 bucsi : bucska, csobolyó, kishordó;
 baléta : faczedula;
 bodonka : hordócska;
 borosán : fenyőtüske;
 bőrhés : törekes;
 bakócz : sütni való fa;
 berenka : izlandi zúzmó;
 bétya : szurok;
 buczkó : kinövés a fán;
 boglyafa : boglyába rakott, felvágott tűzifa.
 Csikor : fagy, (csikorog);
 csögös-bögös : bokros;
 csög-bög : szemet;
 csök : tuskó;
 csádé : levágott fa ágboga;
 csapás : ujom;
 cerko : nád vagy tengeri szárból csinált kunyhó;
 cserbok : cserbogyó;
 csobolyó : víztartó faedény;
 ciher : bokor;
- csepe, csepeles : fiatal tölgyfa, csepefa;
 csontika : száka, pipagyujtó fácska;
 csoszó : csusztató szántalp hegymeredekeken;
 csajbos : ágas-bogas;
 csajgos : girbe-gurba;
 csóznik : pózna;
 csikuti, csikóté : csikótófa;
 csepőte : bokros hely;
 csillánkózni : kapaszkodni;
 csomak : ékfejsze;
 csórag : polozna, pózna;
 csömöz : csimaz, büdösféreg (cserebogár pajorja);
 csörmöly : üszög;
 cicamaca : rekettye vagy fürfa barkája;
 czüjek : czövek;
 csuhit : káka;
 csati : csattogó, földieper;
 csender, csenger : cserebokros erdő;
 csajtorás : görbe;
 csonka-bonka;
 csetenye : zöldág;
 csókány : csákány;
 czökör : szatyor;
 csapa : nyom;
 csipet : pl. egy csipet mag.

Döbön : bödön, fenyőfaedény, vaját és turót tartanak benne és egy darabban kivájt üres törzs, melyet források fölibe alkalmaznak, (köpü);
 dorkó : kupa, ivóedény fából;
 dufa : vékony rudra illesztett hosszú lépesvessző madárfogáshoz;
 dühent : suhint, vág;
 dörömb : dombos hely, se magas, se sík;
 dudú : bodony, bödön;
 döng : fatörzs, mely nincs elhasogatva;
 dudafa : eperjfa;
 daránicza : hosszú deszkazsindely;
 dolgosok : munkások;
 dollani, dolhadni : korhadni;
 dirib-darab : aprólék, apró darab; jó darab tartománya van = szép darab birtoka van;
 dócz : dúcz, púp;
 dömlök : hüvelykujj;
 dúság : dulás, pusztulás (fejsze által) az erdőben.
 Estáp : ostor, vessző, horogestáp (gyertyán és mogyoró suhángok);
 élet : termés; élés : legelő;
 előded : elő, ősz; elődedin levő : elején levő;
 egy járást : egyszerre;
 esztrenga : szűkhely, hol a juhokat hajtják egyenkint fejésre;

életmagra kap;
 egy ereszkedő jobb száz kapaszkodónál;
 eleven szén = parázs zsarátnak emelcső : felvonóhid (Schlagbrücke).
 Forramat : forrás;
 feles : számos;
 folyamik : gyűl;
 furatos : valamely verő-eszköz (Prügel);
 fányós : az út, mikor nagy sár van;
 fáguru : favágató, favágó törzs;
 fenkö : fenőkö;
 farda : ferde (növésre pd. dinynye, gyertyánfa);
 felesedni : párosulni (állatokról);
 fokódik : szárad (a föld);
 fuatog : fuvatag, hófuat;
 fúrgetű, fúrgetyű, fergetyű; ajtóra fordítható zár; így hívják a tengely (szekérben) felett levő fát is;
 famacska : bak;
 forús : fuvaros;
 fondor : gesztenyének tüskés hüvelye;
 fekés : fekvés;
 fakó : vasalatlan (kerék vagy szekér);
 furkoly, vilházat, mereklye : apró buglya; kéfa : szarufa;
 favágító : favágó hely;
 fiókozni : a fattyuhajtásokat kivágni;
 fakepe : papi failletőség; füled : érik, erjed.

Gerhes : éhség vagy betegség miatt sovány, rozszkinézésű ;
 gerbicz , girbicz : egészséges, de sovány ;
 gubancs : kopáncs, gyümölcsotok ; a gesztenye szőrös gubancsától megkovulni. Más-kép : gubancz, guba, —ó.
 gangiczos : görbe ;
 gyujtó : gyufa ;
 gernyók : hitvány, sovány ;
 gümecs : apró kődarab ;
 gereginye : galagonya ;
 görög : gurul, perdül, pereg ;
 granicz : határ (Gränze) ;
 gernyáncsos : sovány ;
 godola : élőfán található forradás ;
 göböres ; göröngy ;
 gerendü : gerenda ;
 gubita, gubo : tölgyfán termő gubacs ;
 gyomború : fagyöngy ;
 gyóta : liget ;
 gádor : folyosó ; gyaratás : rostálás ;
 gallyagos : fiatal fákkal benőtt hely az erdőben ;
 gazfa : leégett vagy magától kidúlt, korhadó fa ;
 gámor : vetemény körül való könnyű kerítés ;
 gsuvaszt : lehámlító pd. fűzfát ;
 gurgula : fasótartó ;
 gíz-gaz, gyimgyom : mindenféle gaz, semmire sem használható növény ;

girbe-görbe, görbe-gurba : több görbülésű ág ;
 gádorfa : a tornácz földön fekvő fája ;
 gantárfa : gadnárfa ;
 gernács, gornács : főképen te-tején elszáradt fák száraz gallya ;
 garagulyás, zsömrös, kilisesfa : a tölgy, ha kinövések vannak rajta ;
 Harog : horog (kuton), széna-huzó horog ;
 hasigat : hasogat ;
 hepe-hupás : dimbes-dombos ;
 hajzás : épületfedél, hajazat ;
 hosszán ne keresztleg ;
 hiu : házhéja ;
 hosszattába : hosszába ;
 habarcz, hibarcz : kátyú ;
 hévér, hóbér : emeltyű ;
 huzalkodik : nyúlik (a fanővéssel) ;
 háska, háskó : kerítés, palánk ;
 hadarics : aprócsalán ;
 hombár ; szuszék ;
 hágó : kapaszkodó ;
 hamvász : hamuégető ;
 huruba : putri ;
 hasovány : kerítés ;
 horgaska : csipke ;
 horgas-borgas : meggörbült (ideoda) hegyi ösvényről ;
 hámozni : héjazni, hántani ;
 halantozik : fonnadoz a növény ;
 homboly : füves halmazat prizma alakban ;

- homp : felfeszegetett hant;
 horgit : horgosít; hintez : hint.
 Iskájha : létra; igabéfa : két felállófa, mely a jármot összetartja;
 izrom : izromba szakad a nedves odvas fa, ha leomlik;
 izatos : kifestett; iromba : tarka színvegyület.
 Kulcsorgya, korcsolya : eszköz, melyen terhet hengergetnek fel a szekérré (pl. hordót);
 kajkós : kajmos (bot);
 kiteperni a tüzet : feléleszteni;
 keselyedik : megfakul, színe kopik;
 kétszélleg : két szélit egybeillesztve;
 kaláta : kivágott fa, melybe a feldolgozandó fát szorítja a bognár;
 korbáni : forgácsolni;
 kukora : viszásgörbe;
 kurugla : szénvonó;
 kelevin : kelés, kelevény;
 kóficz : gömbalakulag kis szájjal fonott véka;
 kankalék : kútostor vagy azon levő görbevas;
 kászú : fakéregből készült edény = kazup vagy kozup;
 kérés rág (tehén, őz, sat.);
 kaczor, kaczar : horgos kés;
 kiháló : éjjeli szállás marhalegeltetéskor;
 kóboros : ernyős (pd. szekér);
 kóbor : ernyő;
- kupa : 2 itezés edény;
 köpü : káva egy darab kőből v. fából forrásokra;
 kártélyozó : ki a mezőn lop vagy marháját tilosba ereszti;
 kéfa : szarufa;
 kukojcza, kakujza : áfonya.
 Laponyag : lapály, lapályos; lapány : lapály;
 lim-lom : szedett-vedett jószág, gazfa;
 lána : kasza vagy fűrészpenge;
 lesorjáz : soronkint lever, vagy lelődöz;
 lyukdal : lyuggat;
 löcsbötöl : löcsből;
 laptika : kétkerekű kocsi;
 lankás : gyenge meredek;
 lobogo : borvizes forrás;
 lok : lapályos hely;
 leb : pd. a Büdösbarlangból jövő büdös vagy büdösköleb;
 ledurungózik : lezuhan nagy kő vagy fatönk a lejtőről;
 lécskál : mezgerél, böngész;
 leontani : ledönteni (a fát).
 Magzatozás : nemzés, szülés;
 míg a fát levágtam, hittalak (fejszeccsattogással), míg meg-raktam (a szekeret) vártalak, hogy elvittem nem a tiéd, hanem enyim;
 mázgal : mázogat (tapaszt);
 megdug, feldug : folyóvizet;
 megélez : vésüt;
 megvet, megvetemedik a cseber dongája;

mohol : betűzőszű ;
 molna, mona : malom ;
 megczerkad : megfullad ;
 máté : medve, maczko ;
 megzurran : megzördül ;
 megdőjt az idő : meglágyul ;
 megveti magát az idő : elrom-
 lik, megváltozik ;
 mezgerélni : böngészni, szede-
 getni ;
 megsódott : megnőtt.
 Nyespuha : lasponya ;
 nyersés : irtáshely ;
 nyomadék : a szikkadni kezdő
 sárban hagyott embernyom ;
 nagyút : országút.
 Pesely : persely (szekéragyban) ;
 pozsdúl : bujánnó, zsendül, pez-
 dül ;
 pörnye : sziporka ;
 purhás : korhadt ;
 pílka : sás ; pallólás, pelelés :
 szelelés (magról) ;
 pilke : hordó akonája ;
 pulya : törpe, puja ;
 purzsa : a fának pudvás része,
 melyet tapló gyanánt hasz-
 nálnak ;
 pörönty : harmatos vagy vizesfű ;
 páskom : legelő ; pörgete :
 (Ratsche) ;
 putina : putton, budonka (fa-
 edény) ;
 perzsbűz : égett szag.
 Rivad : támad a szél ;
 roshad : roskad, pusztul ;
 rianás : jégrepedés a Balatonon ;

reszfog : reszelőfog ;
 rököny levegő : rökönyödött
 levegő ;
 ribancz : rosz (hely) ;
 rittani : irtani ; ravaszlyuk : ró-
 kalyuk.
 Szalufa : szarufa ;
 sömjék : vizjárta, homoki ka-
 páló, semlyék ;
 séd : kis folyóvíz ;
 szinfa : megderekasodott fa,
 javafa ;
 sindő : sindely ;
 süény : (palánk) sövény ;
 suhanczár : suhancz, legény ;
 szurdok : zug ;
 sód : tűzhely ;
 szapú : szalmakosár ;
 serevény : sarjadzó nyár és
 jegenyebokrok ;
 sorvást : soronként ;
 sikese karika : felvonó csiga ;
 szamaló : szénvonó ;
 szemes : szépje, nagyja gyü-
 mölesnek, állatnak ;
 szegelye : szegület, zugoly ;
 sivár, sivány, buczka : homo-
 kos helyekről ;
 stömpöly : támaszték ;
 szellet : nedv a növényekben ;
 szivárvány : hőbér ;
 szököllő : percz ;
 szősz : kócz ;
 szuszék : gabona és szénatartó ;
 silinga : kötött kosár ;
 sasóka : kapcsoljuk ;
 sarabolni : füvesföldet felnyesni ;

silapos : nagy eszterhéju;
 simicza : fapalaczk, csobolyó,
 csobán;
 sipró : rőzse;
 suvadt mogyoró : tokjából ki-
 esett, suvál, suvad;
 szállingó : gyéren levő (fűszál);
 szilony : kétfelé hasított vesz-
 szőből készült kötelék.
 Tipaszos : tapadás;
 toppni : lépni;
 túszkú : kova;
 tövig romlott : tönkrejutott;
 tetejzve : tetézve, tetősen rakva;
 tisztásit : gyérit erdőt;
 tapkerék, taps- vagy tepskerék?
 támasz : Pfeiler;
 tarcs : tartalék, der Halt;
 rétoha : létra;
 tokmány : kaszakó-tok, fentok;
 talabor, alahor : talpaló;
 terű : teher; tetésebb : maga-
 sabb;

törpe : kicsiny;
 tebédfa : dúslombozatú fa;
 top : talp; töstőből : egészen
 tőből.
 Űstök : házeresz;
 üvegesűr : huta;
 uggó : zúgó;
 üver : fehér anyag, márga.
 Zöldit : zöldel;
 zsompor : szakajtó;
 zselyp : hant; zselypel : hantol;
 ziheter : zivatar;
 jelben van : ki van szemelve.
 Virteleg : az épület végén az
 a falrakás, melyen a szele-
 men két vége nyugszik;
 verő : kalapács;
 vész : száraz rohadt fák ha-
 lomra dülve a rengetegekből;
 vetéskapu : a falu végén, hogy
 a marha a vetésre ne menjen;
 villancs : éji pásztortűz;
 viheder : vihar, szél.

A „Magyar Nyelvőr“ 1873-dik évi 12. füzetének rövid kivonata ez. A szavak kiválasztásánál mindenesetre csak egyéni nyelvérzékem sugallata adott irányt, most nem is indokolom tehát, hogy melyiket miért irtam ki jóformán azon megjegyzéssel, értelmezéssel, a mint ott találtam. Ez megtörténhetik majd a tulajdonképeni feldolgozásnál, mit, ha nálammál ügyesebb, ahhoz értőbb, nem vállalkozik rá, később meg is fogok kísérteni.

Ha a tekintetes szerkesztőség hasznosnak látja e szógyűjtést, folytatni fogom a böngészést a „Nyelvőr“ többi évfolyamaiból is. *)

Ujlaki István,
 erdész.

*) Szívesen fogadjuk az ígéretet.